

Valtiovarainvaliokunta

Valtioneuvoston puolustusselonteko

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston puolustusselonteko (VNS 9/2024 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan lausunnon antamista varten puolustusvaliokunnalle.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostossa.

Asiantuntijat

Hallinto- ja turvallisuusjaosto on kuullut:

- yksikön johtaja, puolustusasiainneuvos Karoliina Honkanen, puolustusministeriö
- erityisasiantuntija Heikki Kuru, puolustusministeriö
- yksikön johtaja, talousjohtaja Kristiina Olsson, puolustusministeriö
- erityisasiantuntija Sebastian Wassholm, puolustusministeriö
- lähetystöneuvos Hanna Lepistö, ulkoministeriö
- neuvotteleva virkamies Timo Annala, valtiovarainministeriö
- budjettineuvos Marko Synkkänen, valtiovarainministeriö
- suunnittelupäällikkö, everstiluutnantti Jarkko Kolehmainen, Rajavartiolaitos
- lippueamiraali, suunnittelupäällikkö Jukka Anteroinen, Pääesikunta
- sektorin johtaja Sanna Forsman-Jokinen, Pääesikunta
- eversti, suunnittelupäällikkö Ari-Pekka Väänänen, Maavoimien esikunta
- eversti, suunnittelupäällikkö Antti Lautala, Ilmavoimien esikunta
- komentaja, sektorin johtaja Heikki-Ilari Hirvonen, Merivoimien esikunta
- suunnittelupäällikkö, everstiluutnantti Janne Rautiainen, Puolustusvoimien logistiikkalaitos
- asiakkuusjohtaja Lasse Koponen, Puolustuskiinteistöt
- Director, EU & Nato Affairs, Industry & Technology Foresight Pasi Niinikoski, Patria Oyj
- hallituksen jäsen Raimo Karjalainen, Sako Oy
- tutkija Ville Kaitila, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- toiminnanjohtaja Antti Lehtisalo, Maanpuolustuskoulutusyhdistys
- pääsihteeri Tuija Karanko, Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry
- puheenjohtaja Kari Salminen, Reserviläisliitto ry

Valiokunnan lausunto VaVL 1/2025 vp

- puheenjohtaja Aaro Mäkelä, Suomen Reserviupseeriliitto ry
- sotilasedustaja EU:ssa ja Natossa, kenraaliluutnantti Kim Jäämeri
- everstiluutnantti, sotilasedustajan avustaja Riku Hartikainen

Hallinto- ja turvallisuusjaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- Nammo Lapua Oy
- Aliupseeriliitto ry
- Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry
- Naisten Valmiusliitto ry
- Päälystöliitto ry
- Suomen Rauhanturvaajaliitto ry
- Upseeriliitto ry
- Varusmiesliitto ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä ja rajaus

Valtioneuvoston puolustuselonteossa määritetään puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiseksi. Selonteko tarjoaa hyvän lähtökohdan suunnittelulle, jolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa nopeasti muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksia. Puolustuselonteon aikajänne ylittää kuluvan vaalikauden ja ulottuu 2030-luvun loppuun.

Valtiovarainvaliokunta käsittelee selontekoa oman toimialansa näkökulmasta ja keskittyy siten puolustusbudjettiin, julkiseen talouteen ja taloudellisiin voimavaroihin.

Puolustusbudjetti

Suomen puolustusbudjetti on noin 7,3 mrd. euroa vuonna 2025. Tällöin mukaan luetaan puolustusministeriön hallinnonalan lisäksi sotilaseläkkeet, osa Rajavartiolaitoksen menoista ja ulkoministeriön osuus sotilaallisen kriisinhallinnan menoista. Puolustusmenoja nostaa 2020-luvulla etenkin strategisten hankkeiden toteuttaminen (F-35-hankinnat ja Laivue2020). Puolustusmenojen osuuden arvioidaan olevan noin 2,5 prosenttia bruttokansantuotteesta (BKT) vuonna 2025.

Nykyisillä päätöksillä puolustusbudjetti vaihtelee 7,2—5,5 mrd. euron välillä vuosina 2026—2029. Naton voimassa olevan kahden prosentin tavoitteen arvioidaan alittuvan ilman uusia päätöksiä vuonna 2029.

Selonteon linjaukset puolustusmenoista ja Naton budjettitavoitteet

Selonteossa linjataan, että Suomen puolustusmenot mitoitetaan ylivaalikautisesti vähintään Naton yhteisesti määrittämälle tavoitetasolle. Rahoitus kytkeytyy näin ollen käynnissä olevaan keskusteluun siitä, mille tasolle jäsenmaiden puolustusmenot tulisi asettaa riittävän pidäkkeen saattamiseksi.

Valiokunnan lausunto VaVL 1/2025 vp

Valiokunta toteaa, että voimassa olevaan kahden prosentin tavoitetasoon kohdistuu nousupaineita. Saadun selvityksen mukaan nykyinen tavoite ei riitä myöskään selonteossa esiin nostettujen kaikkien kehittämistarpeiden täyttämiseen. Yhden prosentin tasokorotus tarkoittaisi noin 2,9 mrd. euron lisäystä Suomen puolustusmenoihin.

Naton budjetti oli ennakkotietojen mukaan vuonna 2024 yhteensä noin 1 362,2 mrd. euroa, josta USA:n osuus oli lähes 66 prosenttia eli 894,0 mrd. euroa (3,38 % USA:n BKT:stä). Keskimäärin jäsenmaiden puolustusmenojen osuus BKT:stä oli 2,71 prosenttia vaihdellen Espanjan 1,28 prosentista Puolan 4,12 prosenttiin. Tavoitetason alle jäi kahdeksan maata (Belgia, Kanada, Kroatia, Italia, Luxemburg, Portugali, Slovenia ja Espanja). Euromääräisesti USA:n jälkeen suurimmat puolustusbudjetit olivat Saksalla 90,2 mrd. euroa (2,12 % BKT:stä), Iso-Britannialla 75,9 mrd. euroa (2,33 %), Ranskalla 59,4 mrd. euroa (2,06 %), Puolalla 32,3 mrd. euroa (4,12 %), Italialla 31,8 mrd. euroa (1,49 %), Kanadalla 28,2 mrd. euroa (1,37 %) ja Turkilla 21,0 mrd. euroa (2,09 %).

Valiokunta korostaa, että puolustusmenojen BKT-osuutta tärkeämpää on kuitenkin se, millainen suorituskky rahoituksella konkreettisesti saavutetaan. Lisäksi, mitä korkeammalle tasolle tavoite asetetaan, sitä oleellisempaa on myös, millä aikajänteellä se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista saavuttaa. Tähän vaikuttaa esimerkiksi puolustusmateriaalin kysynnän kasvu ja siitä aiheutuvat toimitusvaikeudet, mikä on jo nykyisin lisännyt siirtomäärärahoja puolustusbudjetissa poikkeuksellisen paljon (2,3 mrd. euroa vuonna 2025).

Kustannus- ja ostovoimatasotarkistukset. Valiokunta pitää tarpeellisena, että selonteossa on edelleen huomioitu vakiintuneen käytännön mukaiset kustannustasotarkistukset. Samoin Laitue2020- ja F-35-hankkeiden hankintasopimuksista aiheutuvat indeksi-, valuuttakurssi- ja ostovoimatarkistukset on nostettu esiin.

Budjetin tasapaino. Selonteossa on kiinnitetty huomiota myös valiokunnan mielestä tärkeään puolustusbudjetin osien keskinäisriippuvuuteen. Yhden osan rahoituksen muutos vaikuttaa muiden osa-alueiden kustannuksiin, joten henkilöstön, materiaalin, toiminnan ja infrastruktuurin menojen tulee olla tasapainossa.

Julkisen talouden tilanne

Valtion talousarvio vuodelle 2025 on 89,2 mrd. euroa ja se on 12,5 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisää velkaa. Vuoden 2025 lopussa budjetoidun valtionvelan määrän arvioidaan olevan 181 mrd. euroa, mikä on 63 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Puolustuksen lisäresurssitarpeet kasvattavat talouspolitiikan päätöksentekijöiden tehtävän haasteellisuutta mm. velkaantumiskehityksen, EU-finanssipoliittisten sääntöjen asettamien rajojen sekä muiden tarpeiden yhteensovittamisen osalta. Päätöksentekoa vaikeuttaa myös se, ettei selonteossa ole priorisoitu kehittämiskohteita, mikä nousee väistämättä esiin, kun tarpeita joudutaan yhteensovittamaan. Yksityiskohtaiset rahoituspäätökset tehdään osana julkisen talouden suunnitelmien ja talousarvioiden laatimista.

Valiokunnan lausunto VaVL 1/2025 vp

Valiokunta yhtyy selonteon linjaukseen siitä, että keskeinen edellytys puolustuksen kehittämiseksi on tasapainoinen ja kestävä julkinen talous. Samalla vahvan puolustuskyvyn omaava maa on turvallinen ja vakaa toimintaympäristö ulkomaisille investoinneille, mikä parantaa myös julkisen talouden näkymiä.

Valiokunta pitää hallituksen kasvutoimia ja julkisen talouden tasapainottamista vallitsevassa epävakaa toimintaympäristössä aiempaakin tärkeämpinä. Myös tulo- ja menorakennetta on tarkasteltava kriittisesti, jotta varmistetaan sekä julkisen talouden että puolustuksen kannalta kestävä lopputulos. Panostukset ennaltaehkäisevään varautumiseen ja pelotteen vahvistamiseen ovat välttämättömiä ja huomattavasti pienempiä kuin mittaanottomat mahdollisen sodan aiheuttamat menetykset.

Sotatalous. Selonteon mukaisesti valtiovarainvaliokunta pitää lisäksi tärkeänä, että valmiutta sotatalouteen siirtymiseen ylläpidetään ja kehitetään aktiivisesti osana kokonaisuun puolustusta. Hallituksen tulee varmistaa, että lainsäädäntö vastaa tarpeita, jotta toimet ovat ripeästi toteutettavissa.

Rajavartiolaitoksen menot osa puolustusbudjettia

Muuttunut turvallisuusympäristö edellyttää korkeaa suorituskykyä ulkorajalla, jossa Rajavartiolaitoksella on keskeinen rooli. Rajavartiolaitos on osa puolustusjärjestelmää, ja se valvoo mm. Naton ja EU:n pisintä rajaa Venäjän kanssa. Vuonna 2024 Rajavartiolaitoksen määrärahoista 385 milj. euroa raportoitiin Nato-kriteerein laskettaviin puolustusmenoihin.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että myös Rajavartiolaitoksen määrärahat turvataan samalla kun puolustushallinnon resursseja linjataan lisättäväksi. Rajavartiolaitoksen perusrahoitus ei riitä nykytasaisen toiminnan ylläpitämiseen eikä mahdollista strategisten hankkeiden tuomien uusien suorituskykyjen täysimääräistä käyttämistä. Tilanteeseen tulee kiinnittää vakavaa huomiota.

Nato-kriteerien mukainen budjetin laskentatapa

Naton näkökulmasta kansalliset puolustusbudjetit ovat osa liittokunnan taakanjakoa. Natolla on ollut yhteinen vakiintunut määritelmä puolustusmenoilta 1950-luvun alusta lähtien. Puolustusmenojen määritelmä kattaa puolustusbudjetin, muiden hallinnonalojen menot, jotka muodostuvat poikkeusoloissa osana sotilaallista operaatiota toimivista joukoista, rauhanturvaoperaatioiden menot ja puolustushallinnon eläkemaksut. Saadun selvityksen mukaan kansallisia varauksia ja poikkeuksia ei ole mahdollista tehdä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa nousi esiin varusmiespalveluksen kustannusten huomioon ottaminen Naton mukaisessa puolustusbudjetin laskennassa. Etlä¹ on laskenut vuosittain palvelukseen käytetyn ajan vaihtoehtokustannukseksi työmarkkinoiden näkökulmasta 0,4 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Laskelman ulkopuolelle jäävät kuitenkin mm. fyysisen, henkisen ja ammatillisen kokemuksen karttuminen sekä työelämän ulkopuolelle muista syistä jääminen.

¹ Asevelvollisuuden kustannukset. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA:n raportti 111/2021

Valiokunnan lausunto VaVL 1/2025 vp

Valiokunta yhtyy saamansa selvityksen perusteella asiantuntijoiden näkemykseen siitä, että Nato-budjetin laskentatavan tulee jatkossakin olla selkeä, ja sen pitää perustua todennettaviin kustannuksiin. Puolustusmenojen määritelmän tulee aidosti edistää liittokunnan pelotteen ja puolustuksen konkreettista vahvistamista. Suomen kannalta on tärkeää, että kaikki jäsenmaat panostavat puolustukseensa ja tavoittelevat puolustusbudjetillaan vahvaa ja kustannustehokasta suorituskykyä tiedostaen myös asevelvollisuuden tuomat hyödyt.

EU-rahoitus

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että selonteossa linjataan siitä, että EU:n monivuotisen rahoituskehityksen vuosien 2028—2034 yhdeksi painopistealueeksi tulee ottaa puolustus. EU-maiden puolustuksen vahvistaminen on välttämätöntä. Vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni on keskeinen Suomen puolustukselle. Tärkeää on niin ikään varmistaa Suomen osuus puolustuksen EU-rahoituksesta.

Valiokunta nostaa lisäksi esiin tarpeen selvittää, onko EU-rahoitusta mahdollista sisällyttää Natomittaisiin mukaiseen puolustusbudjettiin. Tämä on aiheellista etenkin, jos EU:n puolustusbudjetti kasvaa oleellisesti.

Valiokunnan nostoja taloudellisista voimavaroista

Selontekokaudella resurssitarpeita aiheutuu erityisesti maapuolustuksen uudistamisesta, toiminnan ja valmiuden ylläpidosta ja kehittämisestä, Nato-integraation loppuun saattamisesta sekä Nato-jäsenyyden mukanaan tuomista uusista tehtävistä. Paineita lisäresurssitarpeisiin aiheuttavat lisäksi mm. asevelvollisuusjärjestelmän ja vapaaehtoisen maapuolustuksen kehittäminen, varusmiesten taloudellisten etuuksien uudistaminen sekä tiedustelun ja TKI-toiminnan vahvistaminen.

Maapuolustuksen uudistaminen on jo käynnissä ja jatkuu 2030-luvun loppuun saakka. Valiokunta toteaa, että uudistuksen resurssitarpeet ovat mittavat. Niiden kokoluokka on samaa tasoa kuin käynnissä olevat meri- ja ilmapuolustuksen strategiset hankkeet yhteensä. Muita puolustusjärjestelmän ylläpidon ja kehittämisen painopisteitä ovat meri- ja ilmapuolustuksen uusien järjestelmien käyttöönotto sekä puolustusjärjestelmien Nato-integraatio.

Henkilöstötarpeet. Selonteossa todetaan, että Puolustusvoimien palkattua henkilöstöä on lisättävä 1 500 henkilötyövuodella kuluvan ja seuraavan vaalikauden aikana. Henkilöstön määrää nostaa niin ikään edellisen selonteon mukainen 500 henkilötyövuoden lisäys vuosina 2023—2026. Lisäksi sopimussotilaiden määrä korotettiin pysyvästi 500 henkilötyövuoteen vuonna 2024.

Valiokunta yhtyy selonteon näkemykseen siitä, että käytettävissä tulee olla riittävän suuri, osava ja motivoitunut henkilöstö. Henkilöstöratkaisussa on otettava toimintaympäristön muutoksen ja Nato-tehtävien lisäksi huomioon Euroopan unionin puolustusulottuvuuden ja muun puolustusyhteistyön kehittyminen. Keskeistä on turvata myös mm. Suomen oman tiedustelutoiminnan riittävä resursointi sekä myöhemmin lausunnossa esiin nostettu puolustusteollisuuden vienninedistämisen riittävä tuki. Tärkeää on huolehtia niin ikään alan veto- ja pitokyvystä.

Valiokunnan lausunto VaVL 1/2025 vp

Varusmiespalvelus. Asevelvollisuus on jatkossakin Suomen puolustuksen perustekijöitä. Se tuottaa kustannustehokkaasti laaja-alaisen, osaavan sekä toimintakykyisen reservin, ja sillä on suuri merkitys Puolustusvoimien palkatun henkilöstön rekrytoinnissa. Palveluksesta saatavia hyötyjä, kuten opintoja ja kokemusta, tulee tuoda laajasti esiin aina ammatinvalintaan saakka. Osaamisen karttuminen on tärkeää sekä yksilölle että koko yhteiskunnalle.

Valiokunta pitää hyvänä, että selonteossa tunnistetaan tarve varusmiesten etuuksien uudistamiseen. Yleisellä asevelvollisuudella on edelleen kansalaisten vahva tuki, jonka säilyttämiseksi on keskeistä huolehtia myös etuuksien ajantasaisuudesta.

Siviilipalvelusjärjestelmää kehitetään selonteon mukaan entistä tarkoituksenmukaisemmaksi siten, että siviilipalvelus kytketään nykyistä selkeämmin kokonaisturvallisuuden toimintamalliin. Valiokunta tukee selonteon linjausta ja korostaa etenkin pelastustoimen tehtävien huomioon ottamista.

Naton puolustussuunnitteluprosessin osana kaikille jäsenmaille, myös Suomelle, asetetaan vuonna 2025 uudet suorituskykytavoitteet, joiden toimeenpano edellyttää lisäresursseja. Lisävelvoitteet liittyvät esimerkiksi logistiseen infrastruktuuriin, joukkojen vastaanottamiseen ja isäntämaatukeen liittyviin toimintoihin, huoltovarmuuteen ja lääkintähuoltoon. Niitä rahoitetaan osin myös muiden hallinnonalojen määrärahoista.

Valiokunta painottaa Naton yhteisrahoituksen täysimääräistä käyttämistä Naton yhteisen puolustuksen ja läsnäolon edellyttämän infrastruktuurin rakentamisessa. Tärkeää on myös toteuttaa taloudellisesti järkeviä hankekokonaisuuksia ja huolehtia hallinnonalojen välisestä yhteistyöstä kustannusten minimoimiseksi esimerkiksi liikennehankkeiden yhteydessä (mm. varalaskupaikkojen huomioon ottaminen).

Tilakustannukset ja tilojen terveellisyys. Suorituskyvyn varmistamiseksi ja Naton velvoitteiden täyttämiseksi sotilaallista infrastruktuuria on rakennettava merkittävästi lisää, mikä nostaa Puolustusvoimien vuokramenoja pysyvästi. Myös kasarmien korjausohjelma tulee toteuttaa pikaisesti. Sisäilmaongelmaisista kiinteistöistä ei tule käyttää varusmiesten majoittamiseen eikä työtiloina. Tilojen peruskorjaukset on toteutettava ensitilassa tai varusmiehille on etsittävä väistötilat.

Tilaratkaisujen toteuttaminen edellyttää, että Senaatti-konsernille osoitetaan riittävät investointivaltuudet, jotka kohdennetaan Puolustuskiinteistöille. Tilakustannuksia tulee kuitenkin samalla hillitä mm. tilankäyttöä tehostamalla ja toteuttamalla tilatarpeita mahdollisuuksien mukaan olemassa oleviin rakennuksiin. Tarpeen on myös edelleen kehittää vuokran määräytymiseen käytettävää mallia, jotta operatiiviseen toimintaan tarkoitettua määrärahaa ei käytetä enenevässä määrin kiinteistömenoihin.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI-toiminta). Maanpuolustuksen laaja-alaisen osaamisen kehittäminen nojaa kansalliseen TKI-järjestelmään ja sen kykyyn tuottaa pitkäjänteisesti uutta tietoa ja osaamista. Julkinen rahoitus perustutkimukseen ja osaamisohjelman rakentamiseen on maanpuolustukselle erittäin tärkeää. Teknologinen kehitys muuttaa sodan kuvaa ja vaiuttaa sotilaallisiin ratkaisuihin, joten puolustuksen tarpeet tulee nähdä osana TKI-rahoitusta.

Valiokunnan lausunto VaVL 1/2025 vp

Valiokunta pitää tärkeänä, että puolustushallinnon omaa kykyä ja kapasiteettia vahvistetaan teknologian seurantaan ja hallintaan sekä kansallisen rahoituksen että kansainvälisten TKI-instrumenttien täysimääräiseen hyödyntämiseen. Myös puolustusteollisuuden ja tiedeyhteisön osallistumista eritasoiseen TKI-yhteistoimintaan EU:n ja Naton kanssa sekä kahden- ja monenvälisessä yhteistyössä tulee edelleen parantaa. Tämä edellyttää TKI-rahoitukseen liittyvien valmisteluprosessien kehittämistä siten, että prosessiin on mahdollisuus tuoda perusteltuja tarpeita systemaattisesti. Myös kaksikäyttöpotentiaaliset teknologiat on huomioitava TKI-rahoituksessa.

Ukrainan tukeminen. Selonteon mukaisesti Ukrainan tukemista tulee jatkaa niin kauan kuin se on tarpeen. Suomen puolustuskyvyn ylläpitämiseksi on edelleen kriittisen tärkeää, että Ukrainalle luovutetun materiaalin korvaamiseen saadaan täysimääräinen lisärahoitus. Tämä koskee myös teollisuuden tukemista ja ampumatarviketuotantoa.

Valiokunta painottaa (kuten VaVM 25/2024 vp), että luovutetun materiaalin korvaus otetaan huomioon kehystasossa rakenteellisena muutoksena, joka nostaa aiheutuneiden kustannusten mukaisesti kehystasoa. Linjaus on valiokunnan mielestä selkeä, ja siitä tulee pitää kiinni.

Vapaaehtoinen maanpuolustus on Suomen keskeinen voimavara ja maanpuolustustahdon kohottaja, jolla on suuri vaikutus kokonaisturvallisuuteen. Selonteossa nostetaan esiin puolustusministeriön asettama vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämisen työryhmä, jonka tehtävänä on laatia esitys toiminnan tavoitetilasta. Työssä huomioidaan muun muassa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) rooli paikallisjoukkojen kouluttajana, paikallisjoukkojen koulutus- ja muodostamismalli, MPK:n poikkeusolojen tehtävät, kokonaisturvallisuuden koulutusvastuu ja Naton vaikutukset vapaaehtoiseen maanpuolustukseen sekä vapaaehtoiseen maanpuolustukseen liittyvät lainsäädännön kehittämistarpeet. Selvityksen perusteella valmistaudutaan tarvittaviin toiminnallisiin ja lainsäädännöllisiin uudistuksiin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus turvaa myös MPK:n pitkäjänteisen rahoituksen, jotta se ei ole vuosittaisten avustusten varassa. Maanpuolustusjärjestöjen toiminta on ylipäättään erittäin kustannustehokas tapa ylläpitää ja kehittää sekä sotilaallisia että muita varautumisen taitoja ja kriisinkestävyttä. Reserviläisten ja muiden vapaaehtoiseen koulutukseen osallistuvien henkilöiden osaamista tulee niin ikään hyödyntää mahdollisimman laajasti.

Varusteiden verovähennysoikeus. Valiokunta nostaa esiin selvityksen² liittyen varusteiden verovähennysoikeuteen siltä osin kuin ne soveltuvat kriisiajan käyttöön ja ovat yhteensopivia Puolustusvoimien tai MPK:n järjestämän maanpuolustuskoulutuksen vaatimusten kanssa. Selvityksessä verovähennysoikeutta ei pidetty perusteltuna verojärjestelmän näkökulmasta, ja sen toimeenpano nähtiin ongelmallisena.

Maanpuolustuksen näkökulmasta varustehankintojen tukeminen kuitenkin kannustaisi omien varusteiden hankintaan. Tämä turvaisi kustannustehokkaasti materiaalin riittävyyttä ja parantaisi reserviläisten varustetasoa. Selvitystyötä tulee valiokunnan mielestä jatkaa yhdessä puolustushal-

² Selvitys sotilaskäyttöön soveltuvien varusteiden verovähennysoikeudesta. Valtiovarainministeriö, verosasto. 26.4.2024.

Valiokunnan lausunto VaVL 1/2025 vp

linnon kanssa, jotta ongelmat voidaan ratkaista ja tuki olisi riittävän tarkkarajainen sekä selkeä toteutettavaksi.

Ampumaradat. Valiokunta viittaa budjettimietintöönsä (VaVM 25/2024 vp) ja painottaa, että Puolustusvoimat ja vapaaehtoinen maanpuolustus tarvitsevat riittävän ampumarataverkoston tehtäviensä toteuttamiseksi. Valiokunta kiirehtii sisäministeriön johtamaa hanketyötä, jossa tulee saada aikaan konkreettisia tuloksia ampumaratojen toiminnan turvaamiseksi ja ympäristölupien sujuvoittamiseksi sekä tulee toteuttaa tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Kyse ei ole vain rahoituksesta, vaan etenkin ympäristölupien saattamisesta voimaan vaadittavalla tavalla.

Kriisinhallintaveteraanikeskus. Valiokunta kiirehtii myös kansallisen kriisinhallintaveteraanikeskuksen perustamista, jotta Suomen kriisinhallintaveteraanien tukitoimet olisivat yhden luukun takana ja vastaisivat muiden Pohjoismaiden järjestelyjä.

Puolustusteollisuus ja viennin potentiaali

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että selonteossa puolustusteollisuus nähdään osana huoltovarmuutta ja puolustuksen toimintaedellytyksiä. Selonteon mukaisesti yhteistyötä on lisättävä ja syvennettävä puolustusteollisuuden kanssa nopeasti ja pitkäkestoisesti.

Valiokunta korostaa, että linjausten tulee näkyä konkreettisina toimina. Hankinnat tulee suunnata kotimaahan aina kun se on mahdollista. Lisäksi ulkomailta hankittuihin järjestelmiin tulee liittää mahdollisuuksien mukaan teollisen yhteistyön vaatimus, jolla varmistetaan järjestelmien huoltovarmuutta. Tärkeää on myös, että hankkeisiin saadaan hallinnon pitkäaikainen sitoutuminen, mikä mahdollistaa yritysten kapasiteetin noston.

Elinvoimainen kotimainen puolustusteollisuus tarvitsee kotimaisten hankintojen lisäksi vientiä toimintansa turvaamiseen. Tästä syystä talousarviossa on annettu Puolustusvoimien tehtäväksi puolustusteollisuuden vienninedistämisen ja kansainvälistymisen tukeminen. Kansainväliset puolustusmateriaalimarkkinat ovat ylikuumentuneet, ja kiinnostus Suomen korkeaan teknologia-osaamiseen ja innovointikykyyn on suurta. Saadun selvityksen mukaan sektorilla on myös käyttämätöntä kapasiteettia.

Suomella tulee olla kyky ja resurssit hyödyntää olemassa oleva vientipotentiaali ja markkinoilla oleva kysyntä. Samalla vahvistetaan kauppatasetta, työllisyyttä ja julkista taloutta. Keskeistä on niin ikään edelleen huolehtia siitä, että vientilupakäytännöt ovat vastaavat kuin muissa EU-maissa. Myös yhteistyötä, mm. muiden Pohjoismaiden kanssa, on tärkeää edistää.

Valiokunta painottaa (kuten VaVM 25/2024 vp) etenkin Government-to-Government (G2G) toiminnan käyttöönottoa yhdessä teollisuuden kanssa. Puolustusmateriaalikauppa on yhä useammin hallitusten välistä toimintaa, joka ei edellytä hankintojen kilpailutusta. Suomen tulee olla mukana myös näissä neuvotteluissa, jotta yritysten osaaminen saadaan täysimääräisesti käyttöön.

Valiokunnan lausunto VaVL 1/2025 vp

Lopuksi

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että puolustusselonteko laaditaan säännöllisesti, parlamentaarisesti ja ylivaalikautisesti. Näin on turvattu ja turvataan Suomen puolustuskyvyn pitkäjänteinen strateginen kehittäminen, jonka varmistamisessa ratkaisevin tekijä on selonteon linjauksen mukaisesti puolustuksen pitkäaikainen ja riittävä resursointi. Suunnitelmallisuus ja koko yhteiskunnan voimavarojen hyödyntäminen lisäävät myös varautumisen kustannustehokkuutta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Valtiovarainvaliokunta esittää,

että puolustusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 11.3.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Saara Hyrkkö vihr
jäsen Otto Andersson r
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Laura Meriluoto vas
jäsen Minna Reijonen ps (osittain)
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Joonas Räsänen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
jäsen Ben Zyskowitz kok
varajäsen Hannu Hoskonen kesk
varajäsen Mikko Lundén ps
varajäsen Juha Mäenpää ps
varajäsen Saku Nikkanen sd
varajäsen Jaana Strandman ps (osittain)
varajäsen Ville Väyrynen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mari Nuutila

**Valiokunnan lausunto VaVL 1/2025 vp
Eriävä mielipide 1**

Eriävä mielipide

Perustelut

Vasemmistoliitto yhtyy valtiovarainvaliokunnan lausuntoon, mutta toteaa puolustustarvikevien-
nin osalta, että on tärkeää, että Suomi harjoittaa vastuullista asevientä. Suomen ei tule viedä puo-
lustustarvikkeita hyökkäyssotaa, humanitaarista oikeutta loukkaaviin tai systemaattisiin ihmiso-
keusloukkauksiin syyllistyviin maihin. Asevientä koskeva valvonta on ulotettava myös aseiden
tuontiin, ja ihmisoikeusarvioinnin ja humanitaarisen oikeuden tavoitteiden huomioimisen on ol-
tava osa kaikkea asekauppaa. Suomen tulee myös aktiivisesti valvoa asevientä ja kieltää välittö-
mästi kaikki asevienti ihmisoikeuksia loukkaaviin maihin kuten Turkkiin ja Israeliin.

Tässä maailmantilanteessa on lisäksi tärkeää, että tuetaan Euroopan omaa puolustusteollisuutta.
Euroopan maiden tulisi ostaa puolustustarvikkeita ensisijaisesti Euroopasta.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän

että puolustusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 11.3.2025

Laura Meriluoto vas